

Nordterm 2023

UPPFATTNINGAR AV JURIDISKA TERMER I ESTLAND

PEEP NEMVALTS, TALLINNS UNIVERSITET
15.06.2023

 TALLINNA ÜLIKOOL
Humanitaarteaduste
instituut

- Ett samhälle fungerar desto smidigare ju klarare är bestämmelser från lagar till lokala rättsakter. Många av dessa är dock svåra att förstå för gemene man därför att texter består ofta av krångliga överlånga meningar och innehåller mångtydiga termer.
- Det är inte ovanligt att olika uppfattningar råder även bland fackspecialister.

 TALLINNA ÜLIKOOL
Humanitaarteaduste
instituut

CENTRALA FRÅGESTÄLLNINGAR

- Hur ändamålsenliga är använda termer?
- Hur klara är definitioner av begreppen bakom dessa termer?
- Stöder begreppssystemet klara uppfattningar?
- Hur speglar termförrådets uppbyggnad detta begreppssystem?

JURIDISKA SPRÅKETS (O)KLARHET

„Kollegium peab taunitavaks, kui seaduste sõnastamisel pole pööratud piisavalt tähelepanu seaduseelnõu keele- ja stiilinõuetele. Seaduseelnõu keel peab olema selge, ühetähenduslik ja täpne.“

‘Kollegiet finner det anmärkningsvärt om inte lagförslagets språk- och stilkrav har ägnats tillräcklig uppmärksamhet vid lagförberedelser. Språket i lagförslaget ska vara klart, entydigt och precist.’

(Dom nr RK 3-4-1-3-16 den 20.12.2016 av Högsta domstolens [Riigikohus] författningsövervakningskollegium)

ÖVERGRIPANDE TERMER: *seadusandlus*

seadusloome, seaduste andmine ja sellega seotud protseduur; *ei soovita tähenduses*: seadused, normatiivaktid, õigusaktid ▪
 {Seadusandluses} →
õigusaktides lubatud juhtudel

(ÕS 1999, 2006, 2013, 2018)

‘lagstiftande och relaterat förfarande; *rekommenderas inte i betydelsen*: lagar, normativa handlingar, rättsakter.’

‘i de fall som rättsakter tillåter’

ÕS = Õigekeelsussõnaraamat
 [‘normativa estniska ordboken’]

ÖVERGRIPANDE TERMER

(FACK-) **‘seadusloome, seaduste andmine ja sellega seotud protseduur’** (ÕS 1999–2018)
BEGREPP:

‘lagstiftande och relaterat förfarande’

DET BETECKNADE

BETECKNING
TERM: *seadusandlus*

tähendus

viide

REFERENT

ÖVERGRIPANDE TERMER: *regulatsioon*

reguleerimine; reguleerumine;
*ei soovita tähenduses: eeskiri,
määrus vm õigusakt.*

Auto+regulatsioon BIOL,
termo+regulatsioon FÜSIOL,
TEHN soojusregulatsioon

(ÕS 1999, 2006, 2013, 2018)

‘justering, självjustering;
rekommenderas inte i betydelsen:
föreskrift, förordning eller annan
rättsakt’

jfr. *reeglid, reeglistik; reglementeerima*

‘regler, regelsamling; reglementera’

JURIDISKA SPRÅKET I *HRS* *

- Många normer är formulerade med onödigt överlänga, krångliga subordinativa meningar (i synnerhet HRS § 9).
- Det är även svårt att förstå normer p g av många syftningar till andra bestämmelser både i denna lag och andra rättshandlingar.

(Dom nr RK 3-4-1-3-16 den 20.12.2016 av Högsta domstolens [Riigikohus] författningsövervakningskollegium)

- Ogenomtänkta onödigt långa krångliga termer.

JURIDISKA SPRÅKET I *HRS* *

„Vabariigi Valitsus võib enda algatatud **haldusterritoriaalse korralduse** muutmise käigus arvata ka territooriumiosa ühe **kohaliku omavalitsuse üksuse** koosseisust teise **kohaliku omavalitsuse üksuse** koosseisu Eesti **territooriumi haldus- jaotuse** seaduse § 71 lõike 3 alusel **kohaliku omavalitsuse üksuste** suhtes siis, kui asjaomased volikogud ei ole **kohaliku omavalitsuse üksuste volikogude** algatatud ühinemisel käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud korras selles kokku leppinud, või muul põhjendatud juhul, kui territooriumiosa üleandmisega tagatakse **omavalitsusüksuse** haldusterritoriaalne terviklikkus tingimusel, et territooriumiosa üleandmine on vajalik ja otstarbekas **omavalitsusüksuse** miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastava **kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritoriaalse korralduse** muutmiseks.“ (HRS § 9 stycke 7)

HRS = Haldusreformi seadus lagen om ändring av landets administrativa indelning'

1 mening, 86 ord

BEGREPPEN BAKOM **kohalik omavalitsus**

„Mõiste “kohalik omavalitsus” on põhiseaduses defineerimata.

Mõistet kasutatakse põhiseaduses vähemalt kolmes **tähenduses**:

- 1) administratiiv-territoriaalse üksuse,
- 2) kohaliku omavalitsuse organi,
- 3) kogukondliku elu korraldamise vormi tähenduses.“

‘Begreppet ‘lokal förvaltning’ definieras inte i grundlagen.

Begreppet används i konstitutionen i minst tre **betydelser**:

- 1) administrativ-territoriell enhet,
- 2) en lokal myndighet,
- 3) i betydelsen formen att organisera livet i samfällighet.’

(Slutrapport av juridiska expert-kommittèn för Estlands grundlag, 1998)

BEGREPP OCH TERMER AV *KOKS* *

„(1) **Kohalik omavalitsus** on põhi-seaduses sätestatud **omavalitsus-üksuse** [?] – **valla** või **linna** – demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu [--].“ (KOKS, §2)

‘Lokalt självstyre är i författningen stadgade rätten, förmågan och skyldigheten för de demokratiskt bildade myndigheterna i en självstyrande enhet – kommun eller stad – att självständigt organisera och förvalta det lokala livet.’

KOKS = Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus
‘lagen om kommunal självstyre’

BEGREPP OCH TERMER AV *KOKS* *

„(2) Kohalik omavalitsus:

1) rajaneb riigi territooriumi **haldus**jaotusel **[NB!]**;

2) teostub demokraatlikult moodustatud esindus- ja võimuorganite kaudu, samuti kohaliku elu küsimustes rahvaküsitluse või rahvaalgatuse teel.“ (KOKS, §2)

‘Lokalt självstyre

1) baseras på den administrativa indelningen av landets territorium;

2) genomförs genom demokratiskt bildade representativa och maktorgan samt i frågor om det lokala livet genom opinionsundersökningar eller folkinitiativ.

KOKS = Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus
‘lagen om kommunal självstyre’

BEGREPP OCH TERMER AV *KOKS* *

„(1) **Kohalik omavalitsus** on põhi-seaduses sätestatud **omavalitsus-üksuse** [?] – **valla** või **linna** – [--]

(2) [--] 1) rajaneb riigi territooriumi **haldusjaotusel** [NB!] (KOKS, §2)

‘Lokalt självstyre är i författningen stadgade rätten, [--] i en självstyrande enhet – kommun eller stad –’

‘baseras på den administrativa indelningen av landets territorium’

omavalitsusüksus > **haldusüksus**

KOKS = Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus
‘lagen om kommunal självstyre’

JURIDISKA SPRÅKET I *HRS* *

„Vabariigi Valitsus võib enda algatatud **haldusterritoriaalse korralduse** muutmise käigus arvata ka territooriumiosa ühe **kohaliku omavalitsuse üksuse** koosseisust teise **kohaliku omavalitsuse üksuse** koosseisu Eesti **territooriumi haldusjaotuse** seaduse § 71 lõike 3 alusel **kohaliku omavalitsuse üksuste** suhtes siis, kui asjaomased volikogud ei ole **kohaliku omavalitsuse üksuste volikogude** algatatud ühinemisel käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud korras selles kokku leppinud, või muul põhjendatud juhul, kui territooriumiosa üleandmisega tagatakse **omavalitsusüksuse** haldusterritoriaalne terviklikkus tingimusel, et territooriumiosa üleandmine on vajalik ja otstarbekas **omavalitsusüksuse** miinimumsuuruse kriteeriumile mittevastava **kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritoriaalse korralduse** muutmiseks.“ (HRS § 9 stycke 7)

HRS = Haldusreformi seadus ‘lagen om ändring av landets administrativa indelning’

1 mening, 86 ord

LÄSARVÄNLIGA FÖRSLAGET FÖR *HRS** § 9 stycke 7

Vabariigi Valitsus võib enda algatatud **haldusjaotuse** muutmise käigus arvata ühe **haldusüksuse** territooriumi osa teise **haldusüksuse** osaks Eesti territooriumi **haldusjaotuse** seaduse § 71 lõike 3 alusel. Nii võib toimida, kui asjaomased **volikogud** ei ole nende algatatud ühinemises kokku leppinud siinse seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud korras, või muul põhjendatud juhul. Territooriumiosa üleanne peab olema vajalik ja otstarbekas ning üleandel tuleb tagada **haldusüksuse** territoriaalne terviklikkus.

3 meningar, 64 ord

(Peep Nemvalts. *Haldussuutlikkus sõltub õigus(keele)selgusest.*
– *Õiguskeel* 2020, nr 4, lk 89–98.)

‘Förvaltningsförmåga är beroende av juridisk (språk)tydlighet’

LÄSBARHET AV *HRS** § 9 stycke 7: LAGTEXT VS. FÖRSLAG

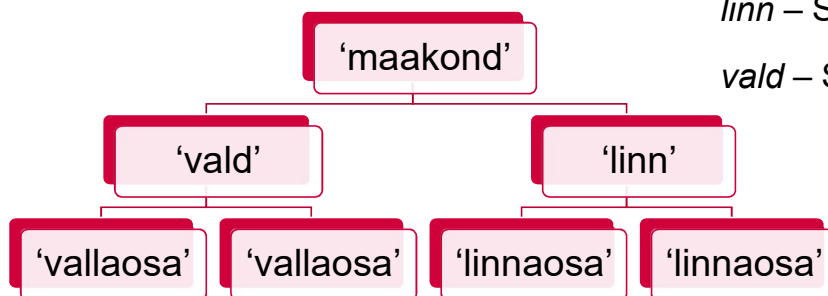
Mängden av	meningar	satser	ord	fraser i satser				ord i fraser / sats min-max			
				1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
i lag-texten	1	4	86	4	5	4	2	2– 25	1– 14	1–3	2– 10
i änd-rings-försla get	1/3	1	25	6				2–9			
	2/3	2	25	2	5			1–2	1–8		
	3/3	2	14	2	3			2–5	1–3		

BEGREPP OCH TERMER: FÖRVALTNING

del-helhetsrelation

FI **koostumusuhde:**

maakond – SV *län* – FI *lääni*

linn – SV *stad* – FI *kaupunki*

vald – SV (lands)kommun
– FI *kunta*

osa – SV *del* – FI *osa*

TALLINNA ÜLIKOOL
Humanitaarteaduste
instituut

BEGREPP OCH TERMER AV *KOKS* *

„**Osavald** või **linnaosa** on valla või linna maa-alal ja koosseisus volikogu poolt kinnitatud **osavalla** või **linnaosa** põhimääruse alusel tegutsev üksus.“ (KOKS, §56)

’**Delkommun** eller **stadsdel** är en enhet på kommunens eller stadens landyta och sammansättning som verkar baserat på stadgarna för **delkommunen** eller **stadsdelen** som godkänts av fullmäktige.’

- a) **linnaosa**   **osavald**
- b) **osalinn**   **osavald**
- c) **linnaosa**   **vallaosa**

’**delstad**   **delkommun**’

’**stadsdel**   **kommunsdel**’

TALLINNA ÜLIKOOL
Humanitaarteaduste
instituut

KOKS = Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus
’lagen om kommunal självstyre’

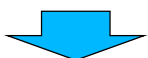
BEGREPP OCH TERMER AV *KOVVS**

- valla-, linnavalitsus 'kommuns-, stadsstyrelse'
- vabariigi valitsus
- valla-, linnavolikogu 'kommuns-, stadsfullmäktige'
- riigikogu

Kohaliku **omavalitsuse**
volikogu valimise seadus

'lagen om val till lokala
självstyrets fullmäktige'

Valla- ja linnavolikogu valimise seadus

Kohaliku volikogu valimise seadus

**KOVVS = Kohaliku omavalitsuse volikogu
valimise seadus** 'kommunvalsagen'

BEGREPP OCH TERMER: SYSTEM?

ET **terminoloogiateadus**, SV **terminologilära**,
FI **terminologiaoppi**, EN **terminology science**,
DE **Terminologielehre** etc.

tautologisk !

logical error !

-logy (< GR logos) = **science, study**

polysemi

terminology 1 (3.5.1) **terminology 2** (3.5.2) (ISO 1087-1:2002)

Ergo:	EN	ET	FI	SV
1	termstock	terminivara	termistö	termförråd
2	terminology	terminoloogia	terminologia	terminologi

Nemvalts, Peep. Coping with the main terms of terminology.
– Terminologija 25, 2018. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas,
pp. 39–54 (<http://ki.lt/terminologija-25/>).

BEGREPP OCH TERMER: SYSTEM?

„3.1.11
terminology Ergo: → termstock
 set of *designations* (3.4.1) and *concepts* (3.2.7)
 belonging to one *domain* (3.1.4) or *subject* (3.1.5) set of *designators* ...

3.1.12
terminology science → terminology
 terminology studies
 science studying *terminologies* (3.1.11), aspects of
terminology work (3.5.1), the resulting *terminology*
 resources (3.7.1), and *terminological data* (3.6.1)“

(ISO 1087:2019)

science studying **termstock(s)**, aspects of **term work**, the resulting **terminological resources**, and (**terminological**) data

BEGREPP OCH TERMER: SYSTEM!

DE	TERMINUS	Fachwortschatz, -bestand		DE	Terminologie
EN	TERM	termstock, terms (of), specialized vocabulary	TERM	EN	terminology
ET	TERMIN	terminivara, oskussõnavara		ET	terminiteadus, -õpetus, terminoloogia,
FI	TERMI	termistö, erikoissanasto		FI	terminologia
SV	TERM	termförråd, fackordförråd		SV	terminologi

‘T1+... Tn’

↑

BEGREPP

‘study, science of terms’

↑

**BEGRIFF
CONCEPT
MÖISTE
KÄSITE
BEGREPP**

monosemi

NÅGRA SLUTSATSER

- använda termer är inte alltid tillräckligt ändamålsenliga
- begreppsdefinitioners precision borde skärpas för att
  - nå klarare begreppssystem både för fackspecialister och gemene man,
  - stödja entydiga uppfattningar
- termförrådet borde bättre spegla begreppssystem

AITÄH!   TACK!
TAKK!   KIITOS!
TAK!   ÞAKKA ÞÉR FYRIR!